

Muqeddes Kitab

Tewrat 25-qisim

«Yigha-zarlar»

© Muqeddes Kitab 2012

CC BY-SA 4.0

www.mukeddeskalam.com

«Uyghurche Kalam Terjimisi»

Tewrat 25-qisim

«Yigha-zarlar»

(Yeremiya peyghemberning yigha-zarliri)
(yaki «Mersiyeler»)

Kirish söz

Yeremiya peyghember yazghan Tewrattiki «Yigha-zarlar» qismini uzun tonushturushning hajiti yoq. Éniqki, u peyghemberning chong kitabi («Yeremiya»)ni toluqlaydighan qoshumchidir. Mezkur kitabning «arqa körünüş»ini chüshinish üçün oqurmenlarning awwal «Yeremiya» dégen qisimni hemde uninggha qoshumche qilinghan «kirish söz», shundaqla «qoshumche söz»ni oqushini tewsiye qilimiz. Bu «Yigha-zarlar» qismi toghruluq shuni déyish zörürki, kitabta qeyt qilinghini peyghemberning özüning jan-jéger qérindashliri bolghan xelqning Xudagha qilghan asiyliqliri hemde aqiwette tartqan jazalirigha qarap, Xudagha öz derd-elemlirini tökkenliridin ibarettur. Kitabta, Babil impériyesi (miladiyedin ilgiriki 588-586-yili) Pelestinge axirqi qétim tajawuz qilghan chaghdik deghshetlik ézilishler, azab-oqubetler, bolupmu ularning Yérusalémni 18 ay qorshawgha alghanliqi alahide bayan qilinidu.

Biz «Yeremiya»gha qoshumche qilinghan «kirish söz»din yene söz alsaq: — «Yeremiya hergiz «Men yaxshi, bashqilar yaman» yaki «özüm beg, özüm chong» deydighan, bashqilarni tenqid qilishqa amraq kishi emes idi. U öz éli teripidin kemsitilgen, daim ularning ziyankeshlikige uchrighan bolsimu, uning Xudaning ulargha rehimdilliq körsitishini dawamlashturushini tiligenlikini körimiz. Bezi waqitlarda u Xudagha: «Men üçün qisas alghaysen» dep dua qilghini bilen, «Yigha-zarlar» dégen kitabidin, uning xelqning hali toghruluq chekken qayghu-hesretliri we ulargha baghligghan chongqur muhebbitini köreleymiz».

Biz mundaq addiy söz bilen «Yeremiya» hem uning «yigha-zar»lirini teswirliyeleymiz: «Yeremiya»da xatirilengini Xudaning Yeremiyagha (Israil we Yehuda üçün) éytqan sözlirining xatirisi, «Yigha-zarlar»da xatirilengini bolsa Yeremiyaning Xudagha (Israil we Yehuda üçün) éytqan sözlirining xatirisidir; «Yigha-zarlar» — Yeremiyaning Xudaning sözlirige hemde xelqining tartqan azab-oqubetlirige bolghan inkasi, chong bir «mersiye»sidur.

Yeremiya derd-elem we dad-peryadlirini bizge shéir sheklide qaldurghan. Kitab besh munajat (herbir munajat bir bab)tin terkiib tapidu. Awwalqi töt bab bolsa «élipbelik shéir» sheklidur. Ibraniy yéziquida 22 herp bar. «Élipbelik shéir» bolsa, taq ayetlirining herbiri ibraniy élipbe tertipige asasen yéngi herp bilen bashlinidu (mesilen, uyghur tilida bolsa, a-, e-, b- qatarliq herpler bilen bashlanghangha oxshash).

Üchinchi bab üç ayettin terkiib tapqan 22 bölekke bölüngen bolup, uningda 66 ayet bar; bölekler «élipbe tertipi» boyiche yézilidu, herbir bölektiki üç ayet oxshash herp bilen bashlinidu.

«Yeremiyaning yigha-zarliri»

Kitabning yene bir alahidiligi: — 2-, 3- hem 4-bablarda, «élipbe tertipi»de ikki herp, yeni «pé» (16-herp) we «ayin» (17-herp) almashturulidu. Ikki herpning almashturulushning sewebi bügünki küngiche chong bir sirdur.

Kitabning beshinchi babi «élipbelik shéir» sheklide yézilghan emes, lékin uningdimu 22 ayet bar.

Déginimizdek, kitabda bashtin-ayagh sözlügüchi Yeremiyadur. U bezide «Zion» yaki Yérusalémgha, bezide Israilgha wekil bolup sözleydu.

Mezmun: —

1-bab, 1-22	1-munajat («élipbelik shéir») Yérusalémning qayghu-hesriti
2-bab, 1-22	2-munajat («élipbelik shéir») Yérusalémning jazalinishi
3-bab, 1-66	3-munajat («élipbelik shéir») Jaza we ümid
4-bab, 1-22	4-munajat («élipbelik shéir») «Xarabilik ichide turghan Yérusalém»
5-bab, 1-22	5-munajat («élipbelik shéir» emes) Rehim tilesh duasi

.....

Yeremiyaning yigha-zarliri

«Yeremiya peyghemberning yigha-zarliri»
1-munajat — Yérusalémning qayghu-hesriti

1 ¹ |**א**| (Alef) Ah!
Ilgiri ademler bilen liq tolghan sheher,
Hazir shunche yigane olturidu!
Eller arisida katta bolghuchi,
Hazir tul xotundek boldi!
Ölkiler üstidin höküm sürgen melike,
Hashargha tutuldi!
2 |**ב**| (Bet) U kéchiche achchiq yigha kôtürmekte;
Mengzide köz yashliri taramlimaқта;
Ashniliri arisidin,
Uninggha teselli béridighan héchbiri yoqtur;
Barliq dostliri uninggha satqunluq qildi,
Ular uninggha dühmen bolup ketti..
3 |**ג**| (Gimel) Yehuda jebir-japa hem éghir qulluq astida,
Sürgünlükke chiqti;
U eller arisida musapir boldi,
Héch aram tapmaydu;
Uni qoghlighuchilarning hemmisi,
Uninggha yétishiwélip, uni tar yolda qistaydu;
4 |**ד**| (Dalet) Héchkim héytlargha kelmigenliki tüpeylidin,
Ziongha baridighan yollar matem tutmaқта.
Barliq qowuqliri chölderep qaldi,
Kahinliri ah-zar kôtürmekte,
Qizliri derd-elem ichididur;
Özi bolsa,
Qattiq azablanmaқта.
5 |**ה**| (Xé) Küshendiliri uninggha xojayin boldi,
Dühmenliri ronaq tapmaқта;
Chünki uning köpligen asiqliqliri tüpeylidin,
Perwerdigar uni jebir-japagha qoydi.
Uning baliliri kelmeske ketti,
Küshendisige esir bolup sürgün boldi.

1:1 «Ah! Ilgiri ademler bilen liq tolghan sheher, hazir shunche yigane olturidu!...» — izahat: birinchi babta Yeremiya Yérusalénni musibette bolghan ayal yaki qiz süpitide teswirleydu, uning derdide qayghuridu. Qarishimizche, mushu babtiki «u» Yérusalém (Zion)ni körsitidu, shundaqla «u» musibetlik ayal yaki qiz süpitide körünidu. Birinchi babta «men» — peyghember öзинi Yérusalémning ornigha qoyup, musibetlik ayal yaki qiz süpitide Yérusalémning ornida qayghuridu («men» yaki «u» ayalche rodta ipadilengen).

1:2 «Ashniliri» ... «dostliri»... — Yérusalémgha ittipaqdash bolayli dégen yat ellerni yaki Yérusalémdikiler tayanghan butlarni körsitidu.

1:2 Zeb. 6:6-7

1:3 «Yehuda jebir-japa hem éghir qulluq astida...» — bashqa birxil terjimisi «Yehuda jebir-japa hem éghir qulluqtin kéyin, ...».

1:5 «Dühmenliri ronaq tapmaқта» — bashqa birxil terjimisi «Dühmenliri uni bulang-talang qildi».

«Yeremiyaning yigha-zarliri»

⁶ | (Waw) Barliq hörmət-shöhriti Zionning qizidin ketti;
Emirliri yaylaqni tapalmighan kiyiklerde boldi;
Ularning owchidin özini qachurghudek héch dermani qalmidi.

⁷ | (Zain) Xarlanghan, sergerdan bolghan künliride,
Xelqi küshendisining qoligha chüshken,
Héchkim yadrem qolini sozmighan chaghda,
Yérusalém qedimde öziǵe tewe bolghanlirini,
Qimmetlik bayliqlirini yadigha keltürmekte;
Küshendiliri uninggha mesxirilik qaraytti;
Küshendiliri uning nabut bolghanliqini mesxire qilishti.

⁸ | (Xet) Yérusalém esheddiy éghir gunah sadir qilghan;
Shuning bilen u haram boldi;
Uning yalingachliqini körgechke,
Uni hörmetligenler hazir uni kemsitidu;
Uyatta, uh tartqiniche u keynige buruldi.

⁹ | (Tet) Uning öz heyzliri éteklirini bulghiwetti;
U aqiwitini héch oylimighandur;
Uning yiqilishi ajayib boldi;
Uninggha teselli bergüchi yoqtur;
— «Ah Perwerdigar, xarlanghinimgha qara!
Chünki düshmen halimdin maxtinip ketti!».

¹⁰ | (Yod) Küshendisi qolini uning qimmetlik nersiliri üstige sozdi;
Özining muqeddes jayigha ellerning bésip kirgenlikini kördi;
Sen esli ularni ibadet jamaitingge «kirishke bolmaydu» dep men'i qilghanghu!

¹¹ | (Kaf) Bir chishlem nan izdep,
Uning xelqining hemmisi uh tartmaqta;
Jénini saqlap qélish üçünla,
Ular qimmetlik nersilirini ashliqqa tégishti.
«Ah Perwerdigar, qara!
Men erzimes sanaldim.

¹² | (Lamed) Ey ötüp kétiwatqanlar,
Bu siler üçün héch ish emesmu?
Qarap baq, méning derd-elimimdek bashqa derd-elem barmidu?
Perwerdigar otluq ghezipini chüshürgen künide,
Uni méning üstümge yúklidi.

¹³ | (Mem) U yuqiridin ot yaghdurdi, ot söngeklirimdin ötüp köydürdi.
U ularning üstidin ghelibe qildi.
U putlirim üçün tor-tuzaqni qoyup qoydi,
Méni keyninge yandurdi,
U méni nabut qildi,
Kün boyi U méni zeipleshtürdi.

1:6 «Barliq hörmət-shöhriti Zionning qizidin ketti» — yaki «Barliq hörmət-shöhriti Zionning qizidin élip kétildi».

1:7 «Héchkim yadrem qolini sozmighan chagh» — Yehuda herdaim bashqa eller bilen ittapaqdash bolmaqchi bolup kelgen — lékin halqilq peytte «ittapaqdashliri» uninggha héch yadrem qilmighan.

1:8 «Shuning bilen u haram boldi» — bashqa birxil terjimisi «Shunga u mazaqning obyékti boldi».

1:8 Yesh. 47:3

1:9 Qan. 32:29

1:11 Yer. 52:6

1:12 Ayup 19:21; Zeb. 69:19-20; Mat. 26:38-40

«Yeremiyaning yigha-zarliri»

- ¹⁴ |נ| (Nun) Asiyliqlirim boyunturuq bolup boynumgha baghlendi;
Qolliri tanini ching chigip chemberchas qiliwetti;
Asiyliqlirim boynumgha artildi;
U dermanimni mendin ketküzdi;
Reb méni men qarshiliq körsitelmeydighanlarning qollirigha tapshurdi.
- ¹⁵ |ס| (Sameq) Reb barliq baturlirimni otturumdila yerge uruwetti;
U méning xil yigitlirimni ézishke,
Üstümdin höküm chiqirishqa kêngesh chaqirdi.
Reb goya üzüm kölchikidiki üzümlerni cheyligendek,
Yehudaning pak qizini cheyliwetti..
- ¹⁶ |ע| (Ayin) Mushular tüpeylidin taramlap yighlimaqtimen;
Méning közlirim, méning közlirimdin su éqiwatidu;
Manga teselli bergüchi, jénimni eslige keltürgüchi mendin yiraqtur;
Balilirimning köngli sunuqtur,
Chünki dühmen ghelibe qildi..
- ¹⁷ |צ| (Pé) Zion qolini sozmaqta,
Lékin uninggha teselli bergüchi yoq;
Perwerdigar Yaqup toghruluq perman chüshürdi —
Qoshniliri uning küshendiliri bolsun!
Yérusalém ular arisida nijis nerse dep qaraldi..

Yérusalém sözleydu

- ¹⁸ |צ| (Tsade) Perwerdigar heqqaniydur;
Chünki men Uning emrige xilapliq qildim!
Ey, barliq xelqler, anglanglar!
Derdlirimge qaranglar!
Pak qizlirim, yash yigitlirim sürgün boldi!
- ¹⁹ |ק| (Kof) Ashnilirimni chaqirdim,
Lékin ular méni aldighanidi;
Jan saqlighudek ozuq-tülük izdep yürüp,
Kahinlirim hem aqsqaqallirim sheherde nepestin qaldi.
- ²⁰ |ר| (Resh) Qara, i Perwerdigar, chünki azar chékiwatimen!
Heddidin ziyade asiyliq qilghinim tüpeylidin,
Ich-baghrim qiyniliwatidu,
Yürikim örtilip ketti.
Sirtta qilich anisini balisidin juda qildi,
Öylirimde bolsa ölüm-waba höküm sürmekte!..
- ²¹ |ש| (Shiyn) Xeqler ah-zarlirimni anglidi;
Lékin teselli bergüchim yoqtur;
Dühmenlirimning hemmisi külpitimdin xewerdar bolup,

1:15 «Reb barliq baturlirimni otturumdila yerge uruwetti» — «otturumdila» bolsa Yérusalémning otturisida.

1:16 «Manga teselli bergüchi, jénimgha medet bergüchi» — Xuda Özidur. «Balilirimning köngli sunuqtur» — oqurmenlarning éside barki, sözlügüchi hazir Yérusalém, shunga «méning balilirim» özide turuwatqanlarni körsitidu, elwette.

1:16 Yer. 13:17

1:17 «Qoshniliri uning küshendiliri bolsun!» — bashqa birxil terjimisi: «Uning küshendiliri etrapigha olashsun!».

1:19 Yer. 30:14

1:20 «Öylirimde bolsa ölüm-waba höküm sürmekte» — ibranij tilida «Ichide bolsa ölüm-waba höküm sürmekte».

1:20 Yesh. 16:11; Yer. 48:36

«Yeremiyaning yigha-zarliri»

Bu qilghiningdin xushal boldi;
Sen jakarlighan künni ularning béshigha chüshürgeysen,
Shu chaghda ularning hali méningkidek bolidu..

²² |ת| (Taw) Ularning barliq rezillikini köz aldinggha keltürgeysen,
Barliq asiqliqirim üçhün méni qandaq qilghan bolsang,
Ularghimu shundaq qilghaysen;
Chünki ah-zarlirim nurgundur,
Qelbim azabtın zeipliship kettii!

2-munajat — Yérusalémning jazalinishi

² |א| (Alef) Reb ghezep buluti bilen Zion qizini shundaq qaplidii!

U Israilning sherep-julasini asmandin yerge chörüwetti,
Ghezipi chüshken künde Öz textiperini héch éside qaldurmidi..

² |ב| (Bet) Reb Yaqupning barliq turalghulirini yutuwwetti, héch ayimidi;
U qehri bilen Yehudaning qizining qel'e-qorghanolirining hemmisini ghulatti;
U padishahliqni emirliri bilen nomusqa qoyup,
Yer bilen yeksan qiliwwetti.

³ |ג| (Gimel) U qattiq ghezepte Israilning hemme münggüzirini késiwwetti;
Düshmenni tosughan ong qolini Uning aldidin tartiwalidi;
Lawuldap köygen öz etrapini yep ketküchi ottek,
U Yaqupni köydürüwetti..

⁴ |ד| (Dalet) Düshmendek U oqyasini kerdi;
Uning ong qoli étishqa teyyarlanghanidi;
Közige issiq körüngenlerning hemmisini küshendisi kebi qirdi;
Zion qizining chédiri ichide,
Qehrini ottek yaghdurdi;

⁵ |ה| (Xé) Reb düshmendek boldi;
U Israilni yutuwalidi,
Ordilirining hemmisini yutuwalidi;
Uning qel'e-qorghanolirini yoqatti,
Yehudaning qizida matem we yigha-zarlarni köpeytti.

⁶ |ו| (Waw) U Uning kepisini baghchini pachaqlatqandek pachaqlatti;
U ibadet sorunlirini yoqitiwwetti;
Perwerdigar Zionda héyt-bayramlar hem shabatlarni xelqining ésidin chiqiriwwetti;
Ghezep oti bilen padishah hem kahinni chetke qéqiwwetti..

1:21 «Sen jakarlighan künn...» — Xuda Yeremiyagha we bashqa peyghemberlerge Israilni jazalaydighan bir künni hem yat ellerni jazalaydighan bir künni wehiy qilghanidi.

2:1 «Israilning sherep-julası» ... «Xudaning Öz textiperi» — bular Xudaning muqeddes ibadetxanasini közde tutushi mumkin.

2:2 «Yaqupning barliq turalghuliri» — «Yaqup» mushu ayetlerde Yaqupning ewladlirini, yeni Israilarni körsitidu, elwette. «Yehudaning qizining qel'e-qorghanolirining hemmisini ghulatti» — «qel'e-qorghanoliri» belkim Yehudaning mustehkem sheherlirini körsitidu.

2:3 «U qattiq ghezepte Israilning hemme münggüzirini késiwwetti» — Tewratta, «münggüz»ler köp hallarda ademlerning abruy-shöhritini bildüridu. Mushu yerde Israilning pexri bolghan abruyluq mötiwerlirini yaki batur ezimetlirini körsitishi mumkin. Münggüzler ademning béshidin ösken emes! «U Yaqupni köydürüwetti» — mushu yerde «Yaqup» Yaqupning (Israilning) zémını we sheher-yézilirini körsitidu.

2:6 «U Uning kepisini baghchini pachaqlatqandek pachaqlatti» — «Uning kepsi» mushu yerde yene muqeddes ibadetxanini körsitidu; gerche ibadetxana ghayet zor imaret bolsimu, ibadetxana Xuda aldida peqet bir «kepe», waqitliq bir nerse, xalas. «U ibadet sorunlirini yoqitiwwetti» — yaki «u ibadet sorunini yoqitiwwetti». Bu kéyinki terjime toghra bolsa, umu ibadetxanini körsitidu. «Perwerdigar Zionda héyt-bayramlar hem shabatlarni xelqining ésidin chiqiriwwetti» — «shabatlar», (yeni «shabat künliri») — «shabat» dem élish küni, Xuda Israilgha: Silerge muqeddes kün bolsun dep

«Yeremiyaning yigha-zarliri»

⁷ |T| (Zain) Reb qurbangahini tashliwetti,

Muqaddes jayidin waz kechti;

U Ziondiki ordilarning sépillirini dūshmenning qoligha tapshurdi;

Hetta Perwerdigarning öyide,

Ular héyt-ayem künidikidek tentene qilishtil!

⁸ |T| (Xet) Perwerdigar Zion qizining sépilini chéqiwétishni qarar qilghan;

U uninggha halak ölchem tanisini tartip qoyghan;

U qolini chéqishtin héch üzmid;

U hem istihkamlarni hem sépilni zarlatt;

Ikkisi teng halsirap qayghurmaqta..

⁹ |T| (Tet) Uning derwaziliri yer tégige gherq bolup ketti;

U uning tömür-taqqlirini pare-pare qiliwetti.

Padishahi hem emirliri eller arisigha palandi;

Tewrattiki terbiye-yolyoruq yoqap ketti,

Peyghemberliri Perwerdigardin wehiy-körünüşlerni izdep tapalmaydu..

¹⁰ |Y| (Yod) Zion qizining aqsqaqalliri,

Yerde zuwan sürmey olturmaqta;

Ular bashlirigha topa-chang chéchisht;

Ular bélige böz yögiwélisht;

Yérusalémning pak qizlirining bashliri yerge kirip ketküdek boldi.

¹¹ |K| (Kaf) Méning közlim taramlighan yashlirimdin halidin ketti;

Ichi-baghrilirim zerdapgha toldi;

Jigirim yer yüzige tökülüp pare-pare boldi,

Chünki xelqimning qizi nabut qilindi,

Chünki sheher kochilirida narsidiler hem bowaqlar hoshsiz yatmaqta.

¹² |L| (Lamed) Ular sheher kochilirida yarilanghanlardek halidin ketkende,

Anilirining quchiqida yétip jan talashqanda,

Anilirigha: «Yémek-ichmek nede?» dep yalwurushmaqta..

¹³ |M| (Mem) Men derdingge guwahchi bolup, séni némige oxshitarmen?

Séni némige sélishturarmen, i Yérusalém qizi?

Sanga teselli bérishte, némini sanga teng qilarmen, i Zionning pak qizi?

Chünki séning yarang déngizdek cheksizdur;

Kim séni saqaytalisun?

¹⁴ |N| (Nun) Peyghemberliringning sen üçün körgenliri bimenilik hem exmeqliqtur;

Ular séning qebihlikingni héch ashkare qilmidi,

békitken, shenbe küni körsitidu.

2:8 «Perwerdigar ... uninggha halak ölchem tanisini tartip qoyghan» — démek, Hemmige Qadir Xuda Yérusalémning halak bolushini alliqachan tepsiliy ölchep qoyghanidi.

2:9 «Uning derwaziliri yer tégige gherq bolup ketti» — kona zamanlarda sheherning qowuq-derwaziliri mötiwerler soraq qilish, nesihet qilish, meslihet bérishke olturidighan jay idi (5:14ni köring). «Tewrattiki terbiye-yolyoruq» — yaki «Tewrat». Ibraniy tilida «tewrat» dégen söz «yolyoruq», «terbiye» dégen menide. «Peyghemberliri Perwerdigardin wehiy-körünüşlerni izdep tapalmaydu» — «peyghemberliri» Xudaning peyghemberliri emes, belki «Yehudaning peyghemberliri». Bu kinayilik gep, u «saxta peyghemberler»ni körsitidu (14-ayet, «Yer.» 14:13-18nimu köring); Ezakiyal peyghember we Yeremiya peyghember alliqachan Yérusalémning weyran qilinishi toghruluq aldin'ala tepsiliy bésharet bergendidi.

2:12 «Yémek-ichmek nede?» — ibraniy tilida: «Nan-sharab nede?». Qurghaqchiliq tüpeylidin belkim peqet sharabla qaldimu, su yoqmidu?

2:13 «Men derdingge guwahchi bolup, séni némige oxshitarmen? Séni némige sélishturarmen, i Yérusalém qizi? Sanga teselli bérishte, némini sanga teng qilarmen, i Zionning pak qizi?...» — ayyettki barliq sözler belkim Zionning derd-elimini ölchigili bolmaydighanliqini körsitishi mumkin (axirida «yarang» toghruluq sözleydu). «...séning yarang déngizdek cheksizdur» — ibraniy tilida «... séning bösülgen jaying déngizdek cheksizdur».

«Yeremiyaning yigha-zarliri»

Shundaq qilip ular sürgün bolushungning aldini almidi.

Eksiche ularning sen üçün körgenliri yalghan bésharetler hem ézitquluqlardur..

¹⁵ |**ד**| (Sameq) Yéningdin ötüwatqanlarning hemmisi sanga qarap chawaklishidu;

Ular üshqirtip Yérusalémning qizigha bash chayqashmaqta: —

«Güzellikning jewhiri, pütkül jahanning xursenliki» dep atalghan sheher mushumidu?».

¹⁶ |**ב**| (Pé) Barliq düshmenliring sanga qarap aghzini yoghan échip mazaq qilmaqta,

Ush-ush qiliship, chishlirini ghuchurlatmaqta;

Ular: «Biz uni yutuwalduq!

Bu berheq biz kütken kündür!

Biz buni öz közimiz bilen körüshke muyesser bolduq!» — démekte.

¹⁷ |**ע**| (Ayin) Perwerdigar Öz niyetlirini ishqa ashurdi;

Qedimdin tartip Özining békitken sözige emel qildi;

U héch rehim qilmay ghulatti;

U düshmennini üstüngdin shadlandurdi;

Küshendiliringning münggüzini yuqiri kötürdi.

¹⁸ |**צ**| (Tsade) Ularning köngli Rebge nida qilmaqta!

I Zion qizining sépili!

Yashliring deryadek kéche-kündüz aqsun!

Özüngge aram berme;

Yash tamchiliring taramlashtin aram almisun!

¹⁹ |**ק**| (Kof) Tün kéchide ornungdin tur,

Kechte jések bashlinishi bilen nida qil!

Könglüngni Rebning aldigha sudek tök;

Narsidiliringning hayati üçün uninggha qolliringni kötür!

Ular barliq kochiliring doqmushida qehetchiliktin halidin ketmekte.

²⁰ |**ר**| (Resh) Qara, i Perwerdigar, oylap baqqaysen,

Sen kimgé mushundaq muamile qilip baqqan?!

Ayallar öz méwiliri — erke bowaqlirini yéyishke bolamdu?

Kahin hem peyghemberni Rebning muqeddes jayida öltürüshke bolamdu?!

²¹ |**ש**| (Shiyn) Yashlar hem qérilar kochilarda yétishmaqta;

Pak qizlirim we yash yigitlirim qilichlinip yiqildi;

Ular ni ghezipping chüshken künide qirdingsen;

Ular ni héch ayimay soydungsen.

²² |**ת**| (Taw) Sen héyt-bayram künide jamaetni chaqirghandek,

Méni terep-tereplerdin bésishqa wehimilerni chaqirding;

Perwerdigarning ghezep künide qachqanlar yaki tirik qalghanlar yoq idi;

Özüm erkilip chong qilghanlarni düshminim yep ketti..

2:14 «...sen üçün körgenliri yalghan bésharetler» — «bésharetler» ibranii tilida «yükler» yaki «yükliğin bésharetler». Adette «yük» dégen söz bésharetning éghirliqini, wezinini, muhim söz ikenlikini körsitidu. Bu yerde «yük», shübhisizki, hejwi yep bolup, mushundaq kishilerning «bésharetliri» kishilerge héch ilham yaki medet bermey, eksiche, emeliyette, ademlerge «éghir yük» artidighanliqini körsitidu.

—«Ézitquluq»ning bashqa birxıl terjimisi «chiqirishqa (yeni, sürgün bolushqa) sewebchi» dégen bolidu.

2:15 «Yéningdin ötüwatqanlarning hemmisi sanga qarap chawaklishidu» — bu «chawaklishish» mesxire qilishni bildürse kérek. Yérusalémi körsitighan «güzellikning jewhiri» «pütkül jahanning xursenliki» dégen ibariler «Zeb.» 50:2 we 48:2din élinghan.

2:17 «Qedimdin tartip Özining békitken sözige emel qildi...» — Perwerdigar uzundin buyan (Musa peyghember dewridin tartip) Israilgha butpereslik we itaetsizlikning aqiwiti toghruluq agahlandurup kelgenidi.

2:18 Yer. 14:17; Yigh. 1:16

2:20 Yigh. 4:10

2:22 «Méni terep-tereplerdin bésishqa wehimilerni chaqirding» — «Yer.» 20:3 we 10ni köring.

«Yeremiyaning yigha-zarliri»

3-munajat — Jaza we ümid Azab tartquchi derd-elem tökidu

- 3**¹ |**א**| (Alef) Men uning ghezep tayiqini yep jebir-zulum körgen ademdurmen..
2 Méni U heydiwetti,
Nurgha emes, belki qarangghuluqqa mangdurdi;
3 Berheq, U kün boyi qolini manga qayta-qayta hujum qildurdi;
4 |**ב**| (Bet) Etlirimni we térlirimni qaqshal qiliwetti,
Söngelirimni sunduruwetti.
5 U manga muhasire qurdi,
Öt süyi we japa bilen méni qapsiwaldi.
6 U méni ölgili uzun bolghanlardek qapqarangghu jaylarda turushqa mejbur qildi.
7 |**ג**| (Gimel) U méni chiqalmaydighan qilip chitlap qorshiwaldi;
Zenjirimni éghir qildi.
8 Men warqirap nida qilsammu,
U duayimni héch ishtimidi.
9 U yollirimni jipsilashqan tash tam bilen tosuwaldi,
Chighir yollirimni egri-toqay qiliwetti.
10 |**ד**| (Dalet) U manga paylap yatqan éyiqtek,
Pistirmida yatqan shirdektur.
11 Méni yollirimdin burap tétma-titma qildi;
Méni tügeshtürdi.
12 U oqyasini kérip,
Méni oqining qarisi qildi.
13 |**ה**| (Xé) Oqdénidiki oqlarni böreklirimge sanjitquzdi..
14 Men öz xelqimge reswa obyékti,
Kün boyi ularning mesxire naxshisining nishani boldum.
15 U manga zerdabni toyghuche yutquzup,
Kekre süyini toyghuche ichküzdi.
16 |**ו**| (Waw) U chishlirimni shéghil tashlar bilen chéqiwetti,
Méni küllerde tügüldürdi;
17 Jénim tinch-xatirjemliktin yiraqlashturuldi;
Arambexshning néme ikenlikini untup kettim..
18 Men: «Deranim qalmidi, Perwerdigardin ümidim qalmidi» — dédim.
19 |**ז**| (Zain) Méning xar qilinghanlirimni, sergedan bolghanlirimni,
Emen we öt süyini yep-ichkinimni ésingge keltürgeysen!..
20 Jénim bularni herdaim eslewatiidu,
Yerge kirip ketküdek bolmaqta.
21 Lékin shuni könglümge keltürüp esleymenki,

3:1 «Men uning ghezep tayiqini yep jebir-zulum körgen ademdurmen...» — 3-babta (1-66) sözlügüchi belkim Yeremiyaning özi; u bezi yerlerde (1) «Yérusalémgha wekil bolup» sözleydu; (2) (bizningche) yene bezi yerlerde Muqeddes Roh uning arqiliq Mesihning gunahimiz üçün tartidighan qurbanliq azablarini aldın'ala körsitidu. «Men uning ghezep tayiqini yep jebir-zulum körgen ademdurmen» — mushu ayettiki «adem» dégen söz, adette «erkek», «oghul bala», batur-palwanni körsitidu.

3:13 «Oqdénidiki oqlarni böreklirimge sanjitquzdi» — ibraniylar böreknı wıjdan yaki héssıyatning menbesi dep qaraytti.
3:17 «Jénim tinch-xatirjemliktin yiraqlashturuldi» — bashqa birxil terjimisi: «Jénimni tinch-xatirjemliktin yiraqlashturdungsen».

3:19 «Méning xar qilinghanlirimni, sergedan bolghanlirimni, emen we öt süyini yep-ichkinimni ésingge keltürgeysen!» — bashqa birxil terjimisi: «Méning xar qilinghanlirim, méning sergerdan bolghanlirimni eslisem, emen yégendek we öt süyini ichiwalghandek bolimen».

«Yeremiyaning yigha-zarliri»

Shuning bilan ümid qaytidin yanidu, —

²² |**ḫ**| (Xet) Mana, Perwerdigarning özgermes méhribanliqliri! Shunga biz tügeshmiduq;
Chünki Uning rehimdillirlirining ayighi yoqtur;..

²³ Ular her seherde yéngilinidu;

Séning heqiqet-sadiqliqing tolimu moldur!.

²⁴ Öz-özümge: «Perwerdigar méning nésiwemdur;

Shunga men Uninggha ümid baghlaymen» — deymen..

²⁵ |**t**| (Tet) Perwerdigar Özini kütkenlerge,

Özini izdigen jan igisige méhribandur;

²⁶ Perwerdigarning nijatini kütüş,

Uni süküt ichide kütüş yaxshidur..

²⁷ Ademning yash waqtida boyunturuqni kütürüshi yaxshidur..

²⁸ |**y**| (Yod) U yégane bolup süküt qilip oltursun;

Chünki Reb buni uninggha yükliidi.

²⁹ Yüzini topa-tupraqqa tegküzsun,

— Éhtimal, ümid bolup qalar?..

³⁰ Mengzini urghuchigha tutup bersun;

Til-ahanetlerni toyghuche ishitsu!

³¹ |**k**| (Kaf) Chünki Reb ebedil-ebed insandin waz kechmeydu;

³² Azar bergen bolsimu,

Özgermes méhribanliqlirining molluqi bilen ichini aghritidu;

³³ Chünki U insan balilirini xar qilishni yaki azablashni xalighan emestur.

³⁴ |**l**| (Lamed) Yer yüzidiki barliq esirlerni ayagh astida yanjishqa,

³⁵ Hemmidin Aliy Bolghuchining aldida ademni öz heqqidin mehrum qilishqa,

³⁶ Insangha öz dewasida uwal qilishqa, — Reb bularning hemmisige guwahchi emesmu?

³⁷ |**m**| (Mem) Reb uni buyrumighan bolsa,

Kim déginini emelge ashuralisun?.

³⁸ Külpetler bolsun, bext-saadet bolsun, hemmisi Hemmidin Aliy Bolghuchining aghzidin kelgen emesmu?.

³⁹ Emdi tirik bir insan néme dep aghrinidu,

Adem balisi gunahlrining jazasidin néme dep waysaydu?.

⁴⁰ |**n**| (Nun) Yollirimizni tekshürüp sinap bileyli,

Perwerdigarning yénigha yene qaytayli;

3:21 Zeb. 73:17

3:22 «Perwerdigarning özgermes méhribanliqliri! Shunga biz tügeshmiduq;...» — bashqa birxil terjimisi: «Perwerdigarning özgermes méhribanliqliri hergiz üzülmeydu;...»

3:22 Yesh. 1:9; Hab. 3:13

3:23 Zeb. 30:5

3:24 Hab. 2:3

3:26 «Uni süküt ichide kütüş yaxshidur» — «süküt ichide» dégenlik mushu yerde yene «sewr-taqet bilen» dégennimu bildüridu.

3:27 «Ademning yash waqtida boyunturuqni kütürüshi yaxshidur» — bu ayetning belkim ikki menisi bar: — (1) adem yash waqtida japa-musheqetni körüş yaxshi ishtur; (2) Babilning boyunturuqi yüklengenler (sürgün bolghanlar) arisidin yashlar axirida bu boyunturuqning (texminen 60 yildin kéyin) élip tashlinishini köreleydu. Shunga shu chaghda «boyunturuqni kötürgen yashlar»ning bexti bolidu; ulargha nisbeten «yashliqta boyunturuqni kütürüş yaxshi ishtur».

3:29 «Yüzini topa-tupraqqa tegküzsun» — ibraniy tilida «aghzini tupraqqa bastursun». Bu heriket qattiq dua-tilawet qilishni bildüridu.

3:29 Ros. 8:22

3:37 Zeb. 33:9

3:38 Yesh. 45:7; Am. 3:6

3:39 «Emdi tirik bir insan néme dep aghrinidu, adem balisi gunahlrining jazasidin néme dep waysaydu?» — gunahlirimizning tégishlik jazasi jismani hem rohîy ölüm bolsa, biz tirik chaghda shu tégishlik jazani téxi tartmiduq.

«Yeremiyaning yig'ha-zarliri»

- ⁴¹ Qollirimizni könglimiz bilan bille ershtiki Tengrige kötüreyli!
⁴² Biz itaetsizlik qilip sendin yüz öriduq;
Sen kechürüm qilmiding.
⁴³ |**Q**| (Sameq) Sen özüngni ghezep bilen qaplap, bizni qoghliding;
Sen öltürdüng, héch rehim qilmiding.
⁴⁴ Sen Özüngni bulut bilen qaplighansenki,
Dua-tilawet uningdin héch ötelves.
⁴⁵ Sen bizni xelqler arisida dashqal we nijaset qilding.
⁴⁶ |**P**| (Pé) Barliq düshmenlirimiz bizge qarap aghzini yoghan échip mazaq qildi;
⁴⁷ Üstimizge chüshti alaqzadilik we ora-tuzaq,
Weyranchiliq hem halaket.
⁴⁸ Xelqimning qizi nabut bolghini üçhün,
Közümdin yashlar östeng bolup aqmaqta.
⁴⁹ |**A**| (Ayin) Közüm yashlarni üzülmey töküwatidu,
Ular héch toxtiyalmaydu,
⁵⁰ Taki Perwerdigar asmanlardin töwenge nezer sélip halimizgha qarighuche.
⁵¹ Méning közüm Rohingha azab yetküzmekte,
Shehirimning barliq qizlirining Hali tüpeylidin.
⁵² |**T**| (Tsade) Manga sewesiz düshmen bolghanlar,
Méni qushtek hedep owlap keldi.
⁵³ Ular orida jénimni üzmechi bolup,
Üstümge tashni chöridi.
⁵⁴ Sular béshimdin téship aqti;
Men: «Üzüp tashlandim!» — dédim..
⁵⁵ |**K**| (Kof) Hangning tüwlrirdin namingni chaqirip nida qildim, i Perwerdigar;
⁵⁶ Sen awazimni angliding;
Qutuldurushqa nidayimgha quliqingni yupuruwalmighin!
⁵⁷ Sanga nida qilghan künide manga yéqin kelding,
«Qorqma» — déding.
⁵⁸ |**R**| (Resh) I reb, jénimning dewasini özüng soriding;
Sen manga hemjemet bolup hayatimni qutquzdung.
⁵⁹ I Perwerdigar, manga bolghan uwalliqni kördüngsen;
Men üçhün höküm chiqarghaysen;
⁶⁰ Sen ularning manga qilghan barliq öchmenliklirini,
Barliq qestlirini kördüngsen.
⁶¹ |**S**| (Shiyn) I Perwerdigar, ularning ahanetlirini,
Méni barliq qestligenlirini anglidingsen,
⁶² Manga qarshi turghanlarning shiwiirlashlirini,
Ularning kün boyi keynimdin kusur-kusur qilishqanlirini anglidingsen.
⁶³ Olturghanlirida, turghanlirida ulargha qarighaysen!
Men ularning mesxire naxshisi boldum.
⁶⁴ |**T**| (Taw) Ularning qolliri qilghanliri boyiche,
i Perwerdigar, béshigha jaza yandurghaysen;
⁶⁵ Ularning köngüllirini kaj qilghaysen!
Bu séning ulargha chüshidighan leniting bolidu!

3:54 «Sular béshimdin téship aqti; Men: «Üzüp tashlandim!» — dédim» — oqurmenlarning éside barki, Yeremiya peyghember «su azgili»gha tashliwétilgen. Lékin mushu ayetlerde éytilghan derdler ashu sergüzeshttin éship kétidu.

«Yeremiyaning yigha-zarliri»

⁶⁶ Ghezep bilen ularni qoghliglaysen,
Ularini Perwerdigarning asmanliri astidin yoqatqaysen!

4-munajat — Xarabilik ichide turghan Yérusalém

4¹ |**א**| (Alef) Ah! Altun shunche julasiz bolup kettti!

Sap altun shunche tutuq bolup kettti!

Muqeddes öydiki tashlar herbir kochining béshigha tökülüp chéchildi!

2 |**ב**| (Bet) Zionning oghulliri shunche qimmatlik,

Sap altungha tégishküsiz idi,

Hazir sapal kozilardek,

Sapalchining qoli yasighanlirichilikmu qimmiti yoq dep qariliwatidu!

3 |**ג**| (Gimel) Hetta chilböriler emchikini tutup béríp balilirini émitidu;

Lékin méning xelqim chöldiki tögiqushlarga oxshash rehimsiz boldi..

4 |**ד**| (Dalet) Bowaqning tili ussuzluqtin tangliyigha chaplishiwatidu;

Kichik balilar nan tilimekte,

Héchkim ulargha oshtup bermeywatidu.

5 |**ה**| (Xé) Nazunémetlerni yep köngenler kochilarda sarghiyip yüridu;

Sösün kiyim kiydürülüp chong qilinghanlar tézeklikni quchaqlap yétiwatidu.

6 |**ו**| (Waw) Xelqimning qizining qebihlikige chüshken jaza Sodomning gunahining jazasidin éghirdur;

Chünki Sodom biraqla örüwétilgenidi, héch ademning qoli uni qiynimighanidi..

7 |**ז**| (Zain) Xelqimning «Nazariy»liri bolsa qardin sap, süttin aq, téni qizil yaqutlardin parqirag idi,

Teqi-turqi kök yaquttek idi..

8 |**ח**| (Xet) Hazir chirayliri qurumdin qara;

Kochilarda kishiler toniyalmighudek bolup qaldi;

Bir tére-bir ustixan bolup qaldi;

U qaqshalliship yaghachtek bolup kettti..

9 |**ט**| (Tet) Qilichta öltürülgenler qehetchilikte ölgenlerdin bextliktur;

Chünki ular qaqshal bolup ketmekte,

Tupraqning méwiliri bolmighachqa yiqitilmaqta.

10 |**י**| (Yod) Baghri yumshaq ayallar öz qolliri bilen balilirini qaynitip pishurdi;

Xelqimning qizi nabut qilinghinida balilar ularning göshi bolup qaldi.

11 |**כ**| (Kaf) Perwerdigar qehrini chüshürüp pighandin chiqti,

Otlug ghezipini tökti;

Zionda bir ot yéqip,

Uning ullirini yutuwettti.

4:1 «Muqeddes öydiki tashlar...» — muqeddes ibadetxanining terkibi bolghan yoghan oyulghan tashlarni körsitidu. Bezi alimlar «tashlar» muqeddes ibadetxanidiki «göher, yaqutlar»ni körsitidu, dep qaraydu; lékin bu göherlerni Néboqadnesar miladiyedini ilgiriki 605-yili Babilgha élip ketkenidi.

4:3 «...méning xelqim chöldiki tögiqushlarga oxshash rehimsiz boldi» — tögiqushlar adette öz balilirini baqmaydu; baliliri öz-özini baquidu.

4:6 «Xelqimning qizining qebihlikige chüshken jaza Sodomning gunahining jazasidin éghirdur; chünki Sodom biraqla örüwétilgenidi, héch ademning qoli uni qiynimighanidi» — oqurmenlarning éside barki, Xuda Sodom shehirining üstige ot-günggürt yaghdurup jazalighan. Shuning bilen uning tartqan jazasi intayin qisqa bolghan, Yérusalémningkidek uzunghiche sozulghan emes, yene kélip u «ademning qoli»ning zorawanliqigha uchrichan emes.

4:7 «Xelqimning «Nazariy»liri bolsa qardin sap, süttin aq, ... teqi-turqi kök yaquttek idi» — «Nazariy»lar bolsa melum mezigilde yaki ömürwayet özlirini Xudagha alahide atap tapshurghan kishilerdur. Ular «Nazariy» bolghan waqitta chachlirini chüshürmeytti, héchqandaq haraq-sharab ichmeytti (Tewrat, «Chöl.» 6:1-21ni köring).

4:8 «Bir tére-bir ustixan bolup qaldi» — ibraniy tilida: «térisi ustixanlirigha chaplishidu».

«Yeremiyaning yigha-zarliri»

¹² |**ל**| (Lamed) Yer yuzidiki padishahlar we jahanda barliq turuwatqanlar bolsa, Ne küshende ne düşmenning Yérusalémning qowuqliridin bösüp kiridighanliqigha ishenmeytti.

¹³ |**מ**| (Mem) Halbuki, peyghemberlirining gunahliri tüpeylidin, Kahlirining qebihlikliri tüpeylidin, Ularning Zionda heqqaniylarning qanlirini tökkenlikli tüpeylidin, — Bu ish béshigha chüshti!

¹⁴ |**נ**| (Nun) Hazir ular qarghulardek kochilarda ténep yürmekte, Ular qangha bulghanghanki, Héchkim kiyimlirige tegküchi bolmaydu..

¹⁵ |**ו**| (Sameq) Xeq ulargha: «Yoqulush! Napaklar! Yoqulush! Yoqulush, bizge tegküchi bolushma!» dep warqirishmaqta.

Ular qéchip terep-terepke sergerdan bolup ketti; Lékin eller: «ularning arimizda turushigha bolmaydu!» — dewatidu.

¹⁶ |**פ**| (Pé) Perwerdigar Özi ularni tarqitiwetti;

U ularni qayta nezirige almaydu; Kahinlarning hörmiti qilinmide, Yashanghanlarmu héch méhribanliq körmide.

¹⁷ |**ע**| (Ayin) Közimiz yademni bihude kütüp halidin ketti; Derweqe bizni qutquzalmighan bir elni kütüp közet munarlirimizda turup kelduq..

¹⁸ |**צ**| (Tsade) Düşmenlirimiz izimizdin qoghlap yürdi;

Shunga kochilarda yüelmeyttuq; Ejilimiz yéqinlashti, künlirimiz toshti; Chünki ejilimiz keldi!

¹⁹ |**ק**| (Kof) Péyimizge chühshkenler asmandiki bürkütlerdin ittik;

Taghlardimu bizni qoghlap yügürdi, Bayawandimu bizni böktürmide paylashti.

²⁰ |**ר**| (Resh) Jénimizning nepisi bolghan, Perwerdigarning Mesih qilghini ularning ora-tuzaqlirida tutuldi;

Biz u toghrisida: «uning sayiside eller arisida yashaymiz» dep oyliuduq!

²¹ |**ש**| (Shiyin) I uz zéminida turghuchi, Édomning qizi, xushal-xuram yayrighin!

Lékin bu jaza qedehe sangimu ötidu;

Senmu mest bolisen, yalingachlinisen!

4:13 «Peyghemberlarning gunahliri»ni emes, belki «peyghemberlirining gunahliri» — Israilda turghan bu «peyghemberler» Xudani emes, belki xelqni razi qilish üçün söz qiliwatqan saxta peyghemberlerni körsitidu.

4:14 «Ular qangha bulghanghanki, héchkim kiyimlirige tegküchi bolmaydu» — Musa peyghemberge tapilanghan qanun boyiche, «ölük»ke tegken adem «bulghanghan», «napak» hésablinatti. Ölgén nersilerge yaki «napak» ademlergimu tegken kishiler özliri bir mezgilgiche «napak» bolidu. Mushu kahinlar we peyghemberler shunche köp ademlerni öltürgenki, kiyim-kéchekliri herdaim «bulghanghan» bolup, héchkim ulargha tégishke pétinalmaytti.

4:16 «Perwerdigar Özi ularni tarqitiwetti» — ibranij tilida sözmüsöz: «Perwerdigarning yüzi ularni tarqitiwetti» déyilidu.

4:17 «...bizni qutquzalmighan bir el» — Israil herdaim awwal Misir bilen, andin Asuriye bilen ittipaq tüzimekchi bolup, ularidin yadem soraytti (mesilen, 5:6ni, «Yer.» 2:18ni körüng).

4:17 Ez. 29:16

4:20 «Perwerdigarning Mesih qilghini» — Israilning padishahini körsitidu.

— «Mesih qilish» kona bir örp-adetke qaritilghan. Tewrattiki belgilimide, yéngi padishah tiklinish murasimida béshigha puraqliq yagh quyulatti. Bu «mesih qilish» (yaki «mesihlesh») dep atalghan. Kéyin padishah «mesih qilinghan» yaki «Perwerdigarning mesih qilghini» («Perwerdigarning mesihligini») dep atalghan. «Mesih qilish» murasimi Xudaning hoquqi we alahide yordimi uninggha tapshurulghanliqini körsitidu.

— Eysa «Mesih»ning üstige bolsa yagh emes, belki Muqeddes Roh quyulghan.

4:21 «I uz zéminida turghuchi, Édomning qizi, xushal-xuram yayrighin!» — Édom Israilgha öch bolup, herdaim Israilning béshigha külpet chühskende xush bolidu. «Lékin bu jaza qedehe sangimu ötidu; senmu mest bolisen, yalingachlinisen!» — «qedehe» — Xudaning ghezzipige tolghan «qedehe»ni körsitidu (mesilen, «Yer.» 25:15-17, 28ni körüng). Édom uni ichken

«Yeremiyaning yigha-zarliri»

²² |**T**| (Taw) Qebihlikning jazasiga Xatime bérilidu, i Zion qizi;
U séni sürgünlikke qayta élip ketmeydu;
Lékin, i Édom qizi, u séning qebihlikni jazalaydu;
U gunahliringni échip tashlaydu!

5-munajat — Israilning rehim tilash duasi

5¹ Béshimizga chüshkenlarni ésingge keltürgeysen, i Perwerdigar;
Qara, bizning reswachiliqta qalghinimizni nezingge alghaysen!

² Mirasimiz yatlarga,
Öylirimiz yaqa yurtluqlarga tapshuruldi..

³ Biz yétim-yésirler, atisizlar bolup qalduq;
Anilirimizmu tul qaldi.

⁴ Ichidighan suni sétiwélishimiz kérek;
Otunni peqet pulgha alghili bolidu.

⁵ Bizni qoghlighuchilar tap basturup kéliwatidu;
Halsirap, héch aram tapalmaymiz.

⁶ Jan saqlighudek bir chishlem nanni dep,
Misir hem Asuriyege qol bérıp boysunghanmiz.

⁷ Ata-bowilirimiz gunah sadir qilip dunyadin ketti;
Biz bolsaq, ularning qebihlikining jazasini kötürüşke qalduq.

⁸ Üstimizdin höküm sürgüchiler qullardur;
Bizni ularning qolidin azad qilghuchi yoqtur..

⁹ Dalada qilich tüpeylidin,
Nénimizni tépishqa jénimizni tewekkul qilmaqtimiz.

¹⁰ Térimiz tonurdek qiziq,
Achliq tüpeylidin qizitma bizni basmaqta.

¹¹ Zionda ayallar,
Yehuda sheherliride pak qizlar ayagh asti qilindi.

¹² Emirler qolidin dargha ésip qoyuldi;
Aqsaqallarning hörmiti héch qilinmidi.

¹³ Yash yigitler yarghunchaqta japa tartmaqta,
Oghul balilirimiz otun yüklarni yüdüp deldengship mangmaqta.

¹⁴ Aqsaqallar sheher derwazisida olturmas boldi;
Yigitler neghme-nawadin qaldi..

¹⁵ Shad-xuramliq könglimizdin ketti,
Ussul oynishimiz matemge aylandi.

¹⁶ Béshimizdin taj yiqildi;
Halimizga way! Chünki biz gunah sadir qilduq!

¹⁷ Buning tüpeylidin yürekliimiz mujuldi;
Bular tüpeylidin közlimiz qarangghulashti —

künide «yalingach» bolup, düşmenning hujumigha muhapizetsiz qalidu, shuningdek bulang-talanggha uchrıp xijaletké qaldurulidu.

5:2 «Mirasimiz» — Israilgha tewe qilinghan zéminini körsitidu. Xuda ulargha uni miras qilghanidi.

5:8 «Üstimizdin höküm sürgüchiler qullardur» — «qullar» belkim mustebit hökümdarliqqa chiqqan qullarni körsitidu; Tewrat (Pend.) 30:21-22ni körtüng.

5:14 «Aqsaqallar sheher derwazisida olturmas boldi» — adet boyiche aqsaqallar sheher derwazilirida olturup sot-höküm beja keltüretti.

«Yeremiyaning yigha-zarliri»

¹⁸ — Zion téghigha qarap közlirimiz qarangghulashti,
Chünki u chölderep ketti,
Chilböre uningda paylap yürmekte.

¹⁹ Sen, i Perwerdigar, menggüge höküm sürisen;
Texting dewrdin-dewrge dawamlishidu.

²⁰ Sen némishqa bizni daim untuysen?
Némishqa shunche uzunghiche bizdin waz kéchisen?

²¹ Bizni yéninggha qayturghaysen, i Perwerdigar!
Shundaq bolghanda biz qaytalaymiz!

Künlirimizni qedimkidek eslige keltürgeysen,
²² — Eger sen bizni mutleq chetke qaqmighan bolsang,
Eger bizdin cheksiz ghezeplenmigen bolsang!

Qoshumche söz

«Yigha-zarlar» bizge bérídighan asasiy xewer

Ibraniy tilidiki köp shéirlarning shundaq bir alahidiligi barki, shéirning muhim témisi yaki xewiri del uning otturisida tépilidu. Biz bu alahidilikni «Ayup» dégen kitabta bayqiduq, we mushu munajatlarning terkiybini oxshash dep qaraymiz. Bu azab-oqubet, qayghu-hesret we ümüdsizlikke tolghan shéirlarning otturisidin, yeni otturisidiki shéirning del otturisidin biz munu sözlerni oquymiz: —

«Mana, Perwerdigarning özgermes méhribanliqliri! Shunga biz tügeshmiduq;
Chünki Uning rehimdilliqirining ayighi yoqtur;
Ular her seherde yéngilinidu;
Séning heqiqet-sadiqliqing tolimu moldur!
Öz-özümge: «Perwerdigar méning nésiwemdur;
Shunga men uninggha ümid baghlaymen» — deymen.
Perwerdigar Özini kütkenlerge,
Özini izdigen jan igisige méhribandur;
Perwerdigarning nijatini kütüş,
Uni süküt ichide kütüş yaxshidur.
Ademning yash waqtida boyunturuqni kötürüshi yaxshidur.
U yégane bolup süküt qilip oltursun;
Chünki Reb buni uninggha yüklidi.
Yüzini topa-tupraqqa tegküzsün,
— Éhtimal, ümid bolup qalar?
Mengzini urghuchigha tutup bersun;
Til-ahanetlerni toyghuche ishitsu!
Chünki Reb ebedil-ebed insandin waz kechmeydu;
Azar bergen bolsimu,
Özgermes méhribanliqlirining mollaruq bilen ichini aghritidu;
Chünki U insan balilirini xar qilishni yaki azablashni xalighan emestur» (3:22-33).

Biz bu xewerlerni mersiyaning Israillargha, shuningdek ulargha oxshash, herxil qayghu-hesret yaki azab-oqubetke chömgen herqayisi oqurmenlirimizge yetküzken asasiy muhim xewiri dep ishinimiz. Israilgha oxshash, ular bizgimu teselli-ümid yetküzgey. Amin!